

4. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Praktická úskalí výkonu zahraničních rozhodčích nálezů

Zákon o mezinárodním právu soukromém („ZMPS“) ve svém § 122 sice stanoví, že cizí rozhodčí nález se uznává tím, že se k němu přihlédne, jako by šlo o český rozhodčí nález, přesto není výkon zahraničního rozhodčího nálezu ani zdaleka tak hladkým, jak by se mohlo na první pohled zdát.

Praktický problém přináší přístup Nejvyššího soudu, který opakovaně judikoval, že rozhodčí nálezy vydané v režimu Newyorské úmluvy[1] o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů[2] mohou sice sloužit jako titul k soudnímu výkonu rozhodnutí, a to bez zvláštního řízení, nelze je však použít jako způsobilý exekuční titul (viz usnesení ze dne 12.6.2018, sp. zn. 20 Cdo 1754/2018; usnesení ze dne 16.8.2017, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016 a usnesení ze dne 3.11.2016, sp. zn. 20 Cdo 1165/2016).

Tato rozhodnutí Nejvyššího soudu spočívají na argumentaci, že v exekučním řízení soud nerozhoduje o nařízení exekuce, nýbrž pouze vydává pověření soudnímu exekutorovi, aby exekuci provedl. Tento závěr o povaze pověření soudního exekutora vychází z usnesení ze dne 1.7.2016, sp. zn. 20 Cdo 1349/2016, které reaguje na změnu exekučního řádu účinnou od 1.1.2013 a které se ale týká cizího soudního rozhodnutí, nikoli rozhodčího nálezu.

Rozhodné ustanovení exekučního řádu je § 37 odst. 2 písm. b), dle kterého je možno podat exekuční návrh, má-li být exekuce vedena podle „*cizího rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy nebo rozhodnuto o uznání.*“ Zatímco komentářová literatura[3] za takovou přímo použitelnou mezinárodní smlouvu považuje i Newyorskou úmluvu, výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu s tímto názorem nesouhlasí.

Dalším relevantním ustanovením exekučního řádu je § 40 odst. 1 písm. c), podle kterého je exekučním titulem „*vykonatelný rozhodčí nález*“. Dle literatury je za vykonatelný rozhodčí nález považován i nález vydaný v režimu Newyorské úmluvy.[4] Podle našeho názoru takový nález splňuje všechny podmínky pro podání exekučního návrhu ve smyslu § 37 odst. 2 exekučního řádu bez nutnosti existence rozhodnutí o uznání. S tím však Nejvyšší soud ve výše uvedených rozhodnutích nesouhlasí.

V případě cizích soudních rozhodnutí (tedy nikoli rozhodčích nálezů), jejichž uznání a výkon probíhá podle § 14 až 16 ZMPS, došel Nejvyšší soud ve svém již zmiňovaném usnesení sp. zn. 20 Cdo 1349/2016 k závěru, že v úvahu přichází pouze soudní výkon rozhodnutí, což je dle našeho názoru zcela v souladu s úpravou v ZMPS.

Stejný závěr ale neobstojí v případě cizích rozhodčích nálezů, jejichž uznání a výkon probíhá podle Newyorské úmluvy, nikoli podle ZMPS. Ta totiž ve svém čl. III stanoví, že „*[p]ro uznání a výkon*

rozhodčích nálezů, na něž se vztahuje Úmluva, nebudou stanoveny podstatně tíživější podmínky nebo vyšší soudní poplatky, než jsou stanoveny pro uznání a výkon rozhodčích nálezů místních“.

Nejvyšší soud si je tohoto ustanovení vědom, protože ho ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 5882/2016 výslovně zmiňuje, když uvádí, že „[o] situaci v čl. III Newyorské úmluvy zapovězeném stanovení „podstatně tíživějších podmínek nebo vyšších soudních poplatků“ zde nejde, neboť stejné poměry panují při soudním výkonu i ohledně rozhodčích nálezů tuzemských“.

S Nejvyšším soudem lze souhlasit v tom, že stejné podmínky panují i v případě soudního výkonu tuzemských rozhodčích nálezů. Nejvyšší soud ale zcela přehlíží, že na rozdíl od cizích rozhodčích nálezů se lze výkonu tuzemských rozhodčích nálezů domáhat i v exekučním řízení (viz výše zmiňovaný § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, dle kterého je exekuční titulem vykonatelný rozhodčí nález).

A mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí jsou zcela zásadní rozdíly. V návrhu na soudní výkon rozhodnutí totiž musí oprávněný označit majetek povinného, který má být výkonem postihnut, a způsob, jakým má být postihnut (viz § 261 OSŘ).

Pokud povinný vlastní nemovitost vedenou v katastru nemovitostí či pokud je oprávněnému z předchozího obchodního styku známo číslo bankovního účtu povinného, pak nenarazí na větší problémy. Nicméně pokud oprávněnému není žádný tuzemský majetek dlužníka znám, má problém, protože návrh na soudní výkon rozhodnutí bez specifikace majetku bude odmítnut (viz § 43 odst. 2 ve spojení s § 254 odst. 1 OSŘ).

K zjištění majetku pak teoreticky přichází v úvahu prohlášení o majetku ve smyslu § 260a OSŘ. V praxi však tento institut není příliš používaný ani účinný. Pokud bude předvolaná osoba v prohlášení lhát, jedná se o trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku dle § 227 trestního zákoníku.

Obranou proti lživému prohlášení je podání trestního oznámení, kde bude mít věřitel problém s odůvodněním. Kdyby byl věřitel schopný prokázat, že má dlužník majetek, a že tedy v prohlášení lhal, pak by k žádnému prohlášení vůbec bývalo nedošlo. Navíc jsme se v naší praxi setkali s tím, že Policie nebrala podané trestní oznámení příliš vážně, téměř se jím nezabývala a věc nakonec odložila.

To je první velký rozdíl oproti exekučnímu řízení, kdy exekutor sám provádí vyhledávání majetku dlužníka. V exekučním návrhu nemusí oprávněný označit majetek povinného ani uvést, jakým způsobem má být postihnut. Zjistit majetek povinného, např. prostřednictvím dotazů na banky, je právě jedním z úkolů exekutora.

Soudní výkon rozhodnutí navíc na rozdíl od exekučního návrhu podléhá poplatkové povinnosti, která činí 5 % z vymáhané částky (viz Položka 21 Sazebníku poplatků). Naproti tomu náklady na exekutora nese povinný, což výrazně zvyšuje motivaci exekutora k vymožení dané částky.

V případě, že oprávněnému není znám žádný majetek povinného, nemůže podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. A aby mohl podat exekuční návrh ohledně cizího rozhodčího nálezu, musí nejprve proběhnout řízení o uznání tohoto nálezu. To není v ZMPS na rozdíl od uznání cizích soudních rozhodnutí výslovně upraveno a je otázkou, zda je vůbec samostatné uznání možné. Cizí rozhodčí nálezy totiž nejsou zahrnuty v definici „cizího rozhodnutí“ uvedené v § 14 ZMPS a jejich uznání a výkon je upraveno separátně v §§ 120-122 ZMPS, kde absentuje úprava samostatného institutu uznání cizích rozhodčích nálezů.

Komentář se klání k tomu, že by možnost samostatného uznání existovat měla, a to na základě analogie s cizími rozhodnutími.[5] K tomuto názoru se klání i autoři, protože existují situace, kdy je nutné pouze uznání cizího rozhodčího nálezů - např. pokud by takový nález představoval překážku *rei iudicatae* pro řízení probíhající před českými soudy.

V případě, že by bylo možné vést samostatné řízení o uznání cizího rozhodčího nálezů, pak by účastníkem tohoto řízení vedle navrhovatele byla i osoba, proti níž uznávaný nález směřuje[6]. A to je dalším kamenem úrazu platné právní úpravy, neboť takové osobě (dlužníkovi) se bude doručovat návrh na uznání i rozsudek o uznání. Takový dlužník pak může různými procesními obstrukcemi řízení o uznání natahovat až na několik let.

Ještě zásadnější však je, že počátek řízení o uznání nemá na rozdíl od zahájení exekučního řízení, resp. od doručení vyznění o zahájení exekuce, účinky generálního inhibitoria. Dlužník se dozví, že věřitel by vůči němu rád vykonal cizí rozhodčí nález v České republice, ale zároveň není schopen dostatečně specifikovat dlužníkův majetek tak, aby mohl podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Dlužník tak během celého řízení o uznání cizího rozhodčího nálezů (klidně i několikaletého) může plně disponovat se svým majetkem a případně se ho i zbavovat. Toto riziko tak za samostatného řízení o uznání činí v podstatě nepoužitelný postup.

Je také otázkou, zda by v řízení o uznání (které je v ZMPS upraveno jen velmi zběžně a v ostatním se použije úprava občanského soudního řádu) mohlo připadat v úvahu předběžné opatření omezující možnost osoby, proti níž směřuje uznávaný rozhodčí nález, disponovat se svým majetkem.

Problematické však bude již samotné sepsání návrhu na vydání takového předběžného opatření, protože takový návrh by měl obsahovat i identifikaci majetku, na který se má předběžné opatření vztahovat - a právě nemožnost identifikovat dlužníkův majetek zavdává důvod k řízení o uznání namísto soudního výkonu nálezů, takže se věřitel dostává do začarovaného kruhu.

I kdyby však tuto překážku byl věřitel schopen překonat, například tím, že by jako předběžné opatření žádal, aby dlužník složil peněžitou částku do úschovy soudu, je otázkou, zda je vůbec předběžné opatření v řízení o uznání přípustné. Jako důvod pro vydání předběžného opatření připadá v úvahu obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen (viz § 74 OSŘ). Tento důvod ale nedopadá přímo na řešenou situaci.

V daném případě totiž není ohrožen výkon rozhodnutí, které bude v tomto řízení vydáno - tedy rozsudek o uznání - ale je ohrožen výkon uznávaného rozhodčího nálezů, který by probíhal až v dalším navazujícím řízení. Přesto se však domníváme, že smysl zákona a smysl předběžného opatření vydání předběžného opatření v řízení o uznání umožňuje.

Kvůli judikatuře Nejvyššího soudu tak má věřitel, kterému svědčí cizí rozhodčí nález, na výběr ze dvou špatných možností. Buď má štěstí a dlužník má v ČR veřejně dohledatelný majetek, pak může podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Anebo musí nejdříve nechat rozhodčí nález uznat, což může dlužník různými obstrukčními návrhy protahovat, zatímco se zbavuje svého majetku.

Navíc současný stav je v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, protože porušuje čl. III Newyorské úmluvy, když pro cizí rozhodčí nálezů v režimu Newyorské úmluvy - na rozdíl od českých rozhodčích nálezů - není možné vést exekuci. Tím je pro cizí rozhodčí nálezů stanoven výrazně nevýhodnější režim výkonu.

Pro odstranění problému s výkonem cizích rozhodčích nálezů není nutné měnit právní předpisy. Stačí pouze změnit judikaturu Nejvyššího soudu.

Mgr. Eliška Miklíková,
advokát

Lukáš Vacek,
právní asistent

[Dvořák Hager & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
e-mail: paha@dhplegal.com

[1] Publikována vyhláškou č. [74/1959](#) Sb. Newyorská úmluva má 159 smluvních států, takže s výjimkou několika států Afriky bude téměř každý cizí rozhodčí nález spadat do jejího režimu.

[2] Otázku uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů upravují i další mezinárodní smlouvy, v případě ČR např. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních (vyhláška č. [44/1983](#) Sb.) nebo Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (vyhláška č. [207/1964](#) Sb.), která platí pro všechny nástupnické státy bývalé Jugoslávie.

Ke vztahu Newyorské úmluvy a mezinárodních smluv se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 16.8.2017, sp. zn. 20 Cdo 5882/2016, tak, že primárně se na základě pravidla lex specialis derogat legi generali použije Newyorská úmluva. Nicméně s ohledem na čl. VII Newyorské úmluvy je možné použít i jinou mezinárodní smlouvu, pokud je její použití výhodnější (vede ke snadnějšímu uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu).

[3] JIRMANOVÁ, Miroslava. § 37 [Návrh oprávněného]. In: KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 219. ISBN 978-80-7400-630-2.

[4] KASÍKOVÁ, Martina. § 40 [Výčet exekučních titulů a materiální vykonatelnost titulu]. In: KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HUBÁČEK, Jaroslav, PLÁŠIL, Vladimír, ŠIMKA, Karel, KUČERA, Zdeněk, NEKOLA, Václav. Exekuční řád. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 219. ISBN 978-80-7400-630-2.

[5] BŘÍZA, Petr et al.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.

Beck. ISBN 978-80-7400-528-2. Str. 708.

[6] JIRMANOVÁ, Miroslava. § 16 [Uznání cizích rozhodnutí]. In: PAUKNEROVÁ, Monika. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-368-5.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc květen 2026](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Postavení finančního arbitra v kontextu nařízení Brusel I bis - Funkční pojetí „soudu“, osvědčení podle čl. 53 a možnost výkonu nálezů v jiných členských státech EU](#)
- [ESG Simple jako praktická opora pro ESG reporting malých a středních podniků](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc duben 2026](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)